టై

ఎక్కువ ఎండగా లేదు. కిటికీలోంచి చల్లటి గాలి వీస్తోంది. పక్క స్టేషను దాటిన తరవాతగానీ కృష్ణమూర్తి తన ఎదురుగా పక్కగా వున్న మనుషుల్ని చూడలేదు. మొహం మీదికి బలంగా గాలి తగుల్తూంటే హాయిగా వుంది ప్రాణానికి. కానీ టై కింది భాగాన్ని ఉడకేస్తూనే వుంది. యథాలాపంగా చూశాడతను. అతని ఎదుటి బెంచీమీద ముగ్గురు కూచున్నారు. ఇద్దరు మొగాళ్లు. నడి వయస్కులు. వారి మధ్య అదే వయసులో వున్న స్త్రీ. చివర కూచున్నాడతను. జంతికలు నవుల్తున్నాడు. కాళ్లు రెండూ ఎదుటి బెంచీమీద ఆనించాడు మూర్తి. వాళ్ల ముగ్గురూ అతన్ని అంతకుముందే పరిశీలించారు. తను కూచున్న బెంచీమీద ఇద్దరే వున్నారు. పక్కనే కూర్చున్న వ్యక్తి కొంచెం మాసిపోయిన చొక్కా, భుజంమీద తువాలు, రెండ్రోజులు పెరిగిన గడ్డంతో వున్నాడు. వాళ్ళ మాటలు కాసేపు ఆపినట్టుంది. తదేకంగా కిటికీ బయట సాగుతున్న కరెంటు తీగల్ని చూస్తున్నాడతను. ఓసారి అతనివేపు చూసి మళ్లీ బయటికి చూస్తూ కూచున్నాడు కృష్ణమూర్తి. మళ్ళీ ఉత్తరం జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఉత్తరం బయటికి తీసి చదవాలనిపించింది. పక్కనేవున్న వ్యక్తిని చూసి ఎందుకో తటపటాయించి జేబులోంచి చెయ్యి తీసేశాడు మూర్తి. నిజానికతనికి ఉత్తరం ఎప్పుడో నోటికి వచ్చేసింది. ఆ ఉత్తరం, అది రాస్తున్నప్పుడు తండ్రి ముఖం అతని కళ్లల్లో ముద్ర వేసుకుని వుండిపోయాయి. మళ్ళీ ఒకసారి వెళ్ళి బావగారి కాళ్లు పట్టుకోమని తండ్రి ఉద్దేశం. అతని కళ్ళు చమర్చేయి. రుమాలుతో కళ్లు

అద్దుకుని క్రీగంట పక్క వ్యక్తిని చూశాడతను. ఇద్దరి చూపులూ క్షణం పాటు కలుసుకున్నాయి. ఆ వ్యక్తీ మళ్లీ పాలాల్ని పరిశీలించడంలో నిమగ్నమై పోయాడు.

రెండు జతల బట్టలు సంచీలో పడేసుకుని, మరో రెండే రెండు నిముషాల్లో బట్టల్లో దూరి విమానంలా స్టేషన్లోకి వచ్చేసరికి ఎక్స్‌ప్రెస్ వెళ్లిపోయింది. ఎక్స్‌ప్రెస్‌ని పవరుపేట స్టేషన్నీ నిప్పెట్టి తగలెయ్యాలనిపించింది కృష్ణమూర్తికి. బెంచీ మీదికి బేగ్‌ని ఇంచుమించుగా విసిరేసి దాని పక్కనే కూలబడ్డాడతను. కోపంతో ఆందోళనతో అతని కళ్లలో నీళ్లు తిరిగాయి. భుజంమీద నల్లకోటు వేలాడదీసుకుని ఎ.ఎస్.ఎం అతని ముందుగా వెళుతూ కనిపించాడు.

''సార్, ఇప్పుడింక తెనాలి వేపు వెళ్లే ట్రెయినేదైనా వుందా?''

''తెనాలి పోదుగానీ విజయవాడ వరకూ పది నిముషాల్లో ఫాస్టు పాజింజరు ఒస్తుంది. అక్కణ్ణించీ తెనాలి పెద్ద ప్రాబ్లం కాదు గదా''

టికెట్ కొనుక్కుని లోపలికి వస్తూండగా రెండో నెంబరు ప్లాట్‌ఫాం మీదికి ఒస్తోందని వరసగా మూడు భాషల్లో ప్రకటన వస్తోంది. ఉన్న నలుగురైదుగురూ పట్టాల మీదుగా రెండోవేపు వెళ్లిపోయారు. ఎవరో కృష్ణమూర్తికి చెయ్యి అందించారు. దూరంగా ఖాళీ బెంచిమీద కూచుని సిగరెట్ వెలిగించాడతను. వీపంతా చెమటతో తడిసిపోయింది. టై కొంచెం వదులు చేసుకున్నాడు (''అయామ్ టి.కె.మూర్తి ఫ్రమ్ పార్క్ డేవిస్ డాక్టర్'') ఓ చేత్తో తడుముకోగానే నాన్న ఉత్తరం గరుగ్గా చేతికి తగిలింది. ఉదయం నుంచి అయిదారుసార్లు చదివేడతను. ప్రతి అక్షరం ప్రతి వాక్యం అతని వీపుమీద నిప్పుకణికతో గీసినట్టయింది. గుండె లవిసేలా కయ్యిమంది రైలు. దడదడ తన మీదికే ఒస్తున్నట్టుగా ఒచ్చేసింది. ఆగేవరకూ నుంచుని ఎదురుగా ఆగిన పెట్టెలో కిటికీ దగ్గర ఖాళీ చూసుకుని కూచున్నాడు కృష్ణమూర్తి.

సిగరెట్ తీశాడు కృష్ణమూర్తి. పక్క జేబులోంచి తీసిన అగ్గిపెట్టె ఖాళీ. కాసేపు దానివేపు చూసి కిటికీలోంచి బయటికి పారేశాడు.

''తీసుకోండి'' అగ్గిపెట్టె చేతికిస్తూ అన్నాడు పక్క వ్యక్తి. అతని వేపోసారి

చూసి సిగరెట్ వెలిగించుకుని తిరిగి అగ్గిపెట్టె ఇస్తూ థేంక్స్ చెప్పేడు మూర్తి. కొంచెం నవ్వి అతను కూడా జేబులోంచి చార్మినార్ పెట్టె తీసి సిగరెట్ వెలిగించాడు. అగ్గిపెట్టె జేబులో వేసుకుంటూ అడిగేడతను.

''బెజవాడండీ మీరు?''

అవునంటూ తల ఊపేడు కృష్ణమూర్తి.

''నేనూ బెజవాడేనండి అంటే బెజవాడ గాదనుకో. ఒంగోలు బోవాలి. బెజవాణ్ణించి బస్సో రైలో వుండనే వుంటాయి''

అతనివేపు చూశాడు కృష్ణమూర్తి. ఏమనాలో తోచలేదు. అలాగా అన్నట్టు తల ఊపేడు.

''మీ స్వగ్రామం బెజవాడండీ!'' మళ్లీ అడిగేడా వ్యక్తి.

''తెనాలి. నేను ఏలూర్లో వుంటాను. అక్కడ వర్క్ చేస్తున్నాను''

''మాదీ ఒంగోలు గాదనుకోండి. ఒంగోలు దిగిపోవాలి. బస్సులు సక్రమంగా దొరికితే సాయంత్రానికి బోతాంలెండి''

దానికి ఏవనాలో కృష్ణవమూర్తికి తెలీలేదు. తల కొంచెం ఊపి బైటకు చూశాడతను. చుట్ట తీసి నోరు ఖాళీ చేసుకుని ఎదురుగా కూర్చున్నతను అడిగేడు.

''ఈసారి పత్తి బాగానే ఉందంట గదండీ!''

పక్క వ్యక్తి లేచి జాగ్రత్తగా సిగరెట్టు కిటికీలోంచి బయట పారేసి కూచుంటూ అన్నాడు.

''బాగంటే బాగే. మూడేళ్ల బొక్క పూడుసుకునే దారి లేదు. ఆ పొగాకు ఏసినప్పుడే బాగుండేదండి. ఏందీ మందు లేందీ, పురుగు లేందీ, రెండేళ్ల క్రితం మా తోడల్లుడు పురుగుమందు తాగి గదూ పోయింది!''

జంతికలు తినే వ్యక్తీ పక్కనే కూచున్న ఆడ మనీషీ ముందుకు వంగి అతనివేపు ఆశ్చర్యంగా చూశారు. తేరుకుని ఆమే అడిగింది ముందు.

''ఏలూర్లో బంధువులున్నారండీ మీకు!''

''బంధువేం ఖర్మ. అల్లుడే ఉన్నాడు. బిడ్డని జూసుకుపోదావని వస్తా వుంటాను''

''శానా దూరం ఇచ్చేరే''

''దూరవే అనుకో. ఈ రైళ్ళు బైళ్ళు ఒచ్చిం తరవాత దూరాబారం ఏంది లెండి. మా బావమరిది పొగాకు నారుకు రాజమండ్రి బోయేది. ఆణ్ణే దొరికేడీ అల్లుడుగారు''

అంతవరకూ నిశ్శబ్దంగా వున్న కృష్ణమూర్తిబెంచీ చివర వ్యక్తి కూడా మాటల్లోకి దిగేడు. పది నిమిషాల్లో పెట్టె అంతా అయిదుగురూ కలిసి మాటల పందిరి అల్లేశారు. కృష్ణమూర్తి టై చివర వేలికి చుడుతూ కూచున్నాడు. కృష్ణమూర్తి తండ్రికి ఇద్దరే పిల్లలు. కూతురికి పెళ్లిచేసి నాలుగేళ్ళయింది. అల్లుడు కాలేజీ లెక్చరరు. క్లాసులో తక్కువా ఇంట్లో ఎక్కువా పాఠాలు చెప్పి డబ్బు సంపాదించడం అతని ముఖ్య వ్యసనం. రెండేళ్లనుంచీ ఖాళీ వున్నప్పుడల్లా పెళ్లాన్ని హింసించడం మొదలుపెట్టేడు.

''మా ఆడబడుచుని కావిలి ఇచ్చానండి. బాగానే వున్నార్లెండి బగవంతుడి దయవల్ల''

''ఉండకే వుంది లేవే. ఏదో కాస్తంత పొలం, ఉండటానికో ఇల్లు. ఒకట్లెండి. మడిసి మంచోడు. తాగుడు బోగుడు లేవు. ఛీటికీ మాటికీ అన్నీ ఇయ్యమని. చెయ్యి సాచే అవుసరం లేదు. ఆళ్ల బతుకాళ్లది. అంతేగదండీ'' అన్నాడు ఆమె భర్త.

''అదీ ఎవుడేం జేస్తాడండి? మంచోడని పిల్లనిచ్చేను. ఇద్దరు పిల్లకాయలండి. అయినా పిల్లని పీక్కుతింటూ వుంటాడు. ఆ కొట్టడవేంది, తిట్టడవేంది. పెద్ద రచ్చయిపోయింది. నేనేణ్ణుంచి తెచ్చేదండి డబ్బు? నా కాడ వుూటలు మూలుగుతా వుంటే అనుకోవచ్చు. పెళ్లాం పుస్తెలమ్ముకుని మందులు కొని పొలాల క్కొడుతున్నావండీ. ఏందీ చేసేది? మాదంతా ఒర్షాధారం గదండీ''

అతని మాటలు కృష్ణమూర్తి చెవులకి ఫెళ్లున తగిలేయి. బావగారి దగ్గిరకి

కనీసం నాలుగసార్లు వెళ్ళేడతను. చిరునవ్వుతో కొత్తగా ట్యూషన్‌లో చేరే విద్యార్థిని పలకరించినట్టు స్నేహంగా మాట్లాడి, ఇచ్చిన మందు శాంపిల్లు తీసుకుని పంపించేవాడు. పది రోజులు తిరక్కుండా చెల్లెలి దగ్గిర్నించి బావగారి చెంప దెబ్బలతో కవరు ఒస్తుంది. భార్య పుట్టింటి డబ్బుమీద బతకాలనే వెధవల జాబితా తయారుచేయించి, బహిరంగంగా ఉరితీయించాలనిపించేది కృష్ణమూర్తికి. చెల్లెలంటే అతనికి చాలా ఇష్టం. అయితే అతనికీ రెండేళ్లలో ఒక విషయం తెలిసిపోయింది. ఆ జాబితా గనక తయారుచేస్తే నాలుగైదు సంపుటాలవుతాయని. మధనపడ్డం తప్ప అతను ఎవరికీ చెప్పుకోలేదు.

''... పెళ్ళాంమీద చెయ్యి చేసుకునే పెనిమిటి ఎదవ అనుకోండి. మొగోడు అయితే సంపాయించాలిగానీ ఆడదాన్ని కొట్టి సంపే బుద్ధి ఏటండి?'' అంటోందామె. ఆమె భర్త నవ్వేడు. మిగతా అందరూ ఆమెతో అంగీకరించారు. పెళ్ళీ, భర్త, కర్మ, భగవంతుడు మొదలైన అంశాలమీద వాళ్ల జీవితానుభవాల కోణంనుంచీ అందరూ సత్యాలు మాట్లాడుతున్నారు. మూర్తి పక్కనున్న వ్యక్తి అంటున్నాడు.

''సెల్లెమ్మా, ఆడు అల్లుడై పోయాడుగానీ నాయాల్ని బఱ్ఱెను బాదినట్లు బాదేవోణ్ణి. సేతులు కట్టుకుని, ఆయనగారి కాళ్లు పట్టుకుని బతిమాలేనండి. పస్తులున్నానంటే నమ్ము. వెయ్యి రూపాయలు ఇచ్చి ఒస్తన్నానండి. కడుపులో బాధ. ఏం జెయ్యాలండీ చెప్పు''

కృష్ణమూర్తి టై సర్దుకుని వింటున్నాడు. వాళ్ల మాటలు అతనికి ఊరట కలిగించడం లేదు. అతనిలో బెంగ బుడగలా పెద్ద దవడం ప్రారంభించింది. టై బుడగ ముడిలా వుంది. సిగరెట్ తియ్యగానే పక్కనున్నతను మళ్లీ అగ్గిపెట్టె ఇచ్చేడు. మళ్లీ థేంక్స్ చెప్పి బయటకు చూస్తూ కూచున్నా చెవి వాళ్లమధ్య ఒదిలేశాడు. నూజివీడులో ఆగి బయలుదేరుతుండగా ''టీయండి టీ'' వచ్చేడు. ఆడమనిషి తప్ప అందరూ టీలు చెప్పేరు. పక్క రైతు కృష్ణమూర్తిని అడిగేడు.

''టీ తీసుకుంటారండీ నువ్వు?''

ఒద్దన్నాడు మూర్తి. టీలవాడు డబ్బులు వసూలు చేసుకుంటూ అన్నాడు.

''ఇవాళ మూర్తం బాలేదండి బాబూ. బేరాల్లేవు. ఏలూర్నుంచి పది టీలు కూడా అమ్మలేదండి. ఇలాగే అయితే పెళ్లాం బిడ్డల్ని ఒదిలేసి సన్నాసుల్లో కలవాల్సిందేనండి''

ఆమె నవ్వి ''సన్నాసులెందుగ్గానయ్యా, బేరాలు బాగనే వుంటయిలే. ఎంతమందీ పిల్లలు!'' అంది.

''ముగ్గురు. ఆపరేషన్ చేయించుకున్నాను. కొంప మునిగిపోను. వస్తానండి... టీయండి టీసార్''

మరో పది నిమిషాల తరువాత తన పక్కనున్న వ్యక్తి పేరు ఆదిశేషు అని తెలిసింది మూర్తికి. మిగతా వాళ్ల పేర్లు అంతుపట్టలేదు. ఆడమనిషి అంది.

''నాకొక్కతే ఆడపిల్లండి. కానుపు కష్టమైపోయింది''

''అసలు బతుకుద్దనుకోలేదు. ఆడజన్మకి ఎందుకట్టా రాశాడో గానీ, నా భార్య మళ్లీ ఇంటికొచ్చుద్దనుకోలేదండి''

''అంతా దేవుడి దయండి. ఇంక పిల్లలు పుట్టకుండా పెద్దాపరేషన్చేశారండి. బయటపడ్డా ననుకోండి. అంతేనండి. మాకు బాదల్లేవండి. పెద్దాపరేషనయి బతికినాం గదండీ అందరం పెత్తిరపతి ఎళ్ళి స్వామి దర్నెనం చేసుకుని షేమంగా ఇంటికొచ్చేవండి''

''అంతేలెండి. మన చేతుల్లో ఏవుంటదండి! బావున్నావు. బాదల్లేవంటే దేవుడి దయే'' ఆదిశేషు అనగానే తల వేగంగా తిప్పి అంగీకరిస్తూ అతని పక్కనున్న వ్యక్తి అందుకున్నాడు.

''ఏటయానికి ఏం జరుగుద్దో బ్రహ్మంగారి లాటోరికి తెలుస్తయి గానీ మనవెంత. ఏదో గంతకి తగ్గ బొంతలని ఇద్దరు కూతుళ్లకీ మనువుల్చేసి సాగనంపేనండి. రెండెకరాల్లో ఎకరం మిగిలింది. మూడేళ్లయి మా ఆడది పోయిందండి''

''అయ్యొయ్యొ''

''ఏం జబ్బండి అన్నయగారూ!'' ఆమె కళ్ళు పెద్దవి చేసి అడిగింది.

''మనకేం దెలుస్తదండి! మా ఊళ్ళో డా(క్టరు బెజవాడ పొమ్మన్నారండి. పెద్దాసుపత్రిలో దిక్కే వుంది. ముందు కాసింత బువ్వ దినేదండి. తరవాత్తరవాత అదీ లేది. పచ్చి గంగ దిగడం కష్టమైపోయిందండి. కచ్చితంగా నెల తీసుకుని పోనే పోయిందండి''

''ఏం గోరం!''

''కర్చులూ తప్పలేదు. తిరుగుడూ తప్పలేదు. మనిషి మాత్రం దక్కలేదు. దానికంటే, మనిషి పోయిం తరాత కుక్కని పారేసినట్టు బయట పారేశారండి. బాదేసిందండి. మా సర్పంచిగారూ ఆళ్ళూ ఈళ్ళూ పోగై సెవాన్ని ఊరికి దెచ్చి తగలేసేవండి. ఎన్ననుకుంటే ఏం లాబం! బాదల్లేవంటే చెప్తున్నానండి. బగమంతుడనేవోడు అందరికీ ఒకేలాగ రాయడు గదండి. ఏడిచినా ఒకటే ఏడవకపయినా ఒకటే. అది బోయిన ఏడాద్దాకా నట్టింటో తిరుగుతున్నట్టే వుండేదండ. రెండు సుట్టలకంటే తాగితే నానా తిట్లూ తిట్టేదండి''

''కరెక్టయిన మాట చెప్పేవయ్యా, ఆశ్శేసుగారూ, ఎన్ననుకున్నా ఆడది ఇంట్లో తిరుగుతా వుంటే అదో నిబ్బరంగా వుంటదండి. నాలుగు తంతే మూలకిబోయి ఏడుస్తది. మళ్లీ పిలంగానే ఓయంటదండి ఆడది''

''అంతే అంతే'' అన్నాడు ఆదిశేషు. ఆడమనిషి పక్కకున్న వ్యక్తి సీమ వెండి గిన్నె తెరిచి అందరికీ జంతికలు పంచేడు. ఆదిశేషు జంతిక అందుకుంటూ కృష్ణమూర్తివేపు సందేహంగా చూసి ఏవనుకున్నాడో ఊరుకున్నాడు. వాళ్ళు మాట్లాడుతున్న మాటలన్నీ ఏటి కెరటాల్లా తాకుతున్నాయి కృష్ణమూర్తిని. వింటున్నకొద్దీ కడుపులో బుడగ పెద్ద దవుతోంది. మెడను చుట్టుకున్న టై సర్దుకుంటూ చూసీ చూడనట్టుగా వాళ్లందర్నీ పరిశీలనగా చూశాడతను. జంతికలు చప్పరించడంలో నిమగ్నమై వున్నారంతా. ఆదిశేషు రెండు కాళ్ళూ, పైన పెట్టి మఠం వేసుక్కూచున్నాడు. హఠాత్తుగా కృష్ణమూర్తికి తన బావగారి గురించి చెప్పాలనిపించింది. అతని ఆలోచనలు విన్నట్టుగా ఆదిశేషు అన్నాడు.

''మీరు జేసే ఉజ్జోగం ఏంది సారూ?''

నన్నేనా అన్నట్టు అతనివేపు చూసి క్షణం ఆలోచించి చెప్పేడు మూర్తి.

అందరూ అతని వేపే చూస్తున్నారు.

''మందుల కంపెనీలో మెడికల్ రిప్రజెంటేటివ్''

''సొంగ్రావం తెనాలి''

''ఆ''

''కుటుంబం అంతా తెనాలండి!''

''ఆ''

ఆమె ఏదో అడగబోయి ఊరుకుంది. టై ముడి నిమురుతూ కూచున్నాడు మూర్తి. ఆదిశేషు కూడా అతనివేపు చూసి ఆగిపోయి ఆడమనిషిని చూస్తూ అడిగేడు.

''పిల్లలకి పెళ్లిళ్ళయినయ్యాండీ?''

''ఒక్కమ్మాయేగదా. చేశానండి. దేవుడిదయవల్ల బాగున్నారు''

నిజవే చెప్తోందన్నట్టుగా వాళ్లాయన అందుకున్నాడు. ''పై సంబంధవేలెండి. బాగానే వున్నారు''

''దగ్గిరోళ్ళు లేరా?''

''లేకేవండి. మా అక్క కొడుకే వున్నాడండి. అమ్మాయి పెద్దమనిషి అయినకాణ్నించి ఆవెగారు ఇంటికి తరచూ వస్తాపోతా నా కోడలు నా కోడలని మొదలుపెట్టిందండి.

''సాయానా అక్క?''

''తోడబుట్టిందేనండి. ఏమాటకామాట చెప్పుకోవాల. మంచి మనసేనండి దానికి. మొగుడు ఒక్కరవ్వ తేడాపాలున్నా దుర్మారగం ఏవీలేదండి''

''మంచోళ్లేనండి పాపం. ఆళ్లదేం లోపం లేదండి'' అంది అతని భార్య.

''కుర్రోడే సరైనోడు కాదండి. చిన్న వయసుకాణ్నించే పెద్ద తిరుగుళ్లు, పెద్ద

పోకిళ్లు ఎక్కువండి. ఆ సీటికీ మాటికీ బెజవాడ రావడం, డబ్బులు కరుసు పెట్టడం, రావడం. ఇదండీ ఆడిపని. ఓ పేకాటేటీ, మరోటేటీ ఇంక ఒకటి గాదులే. నాలుగు డబ్బులుంటే చేసేపన్లన్నీ చేసేవోడండి. అమ్మాయికంటే ఆరేళ్లు పెద్దండి''

''మా ఒదినిగారు ఆయన్నీ మాకు తెలవకుండా వుండాలని కథలన్నీ చెప్పేదండి. కన్నబిడ్డ గదండి. ఆడేం జేసినా పైవోళ్ల దగ్గిర, అందులో పిల్లని తెచ్చుకునేకాడ సమర్థించుకోవాలిగదండి. ఆవిడికీ తప్పదండి. ఎవరికేనా తప్పదండి. ఆ యబ్బాయికి తండ్రి బయం లేదండి. తల్లి బయం అసలికే లేదండి. ఏం జేస్తావండి''

బావగారికి అటువంటి అలవాట్లు లేవు. కానీ మనిషి మంచివాడు కాడు. తన స్నేహితులెవరికీ ఆయన గురించి తెలీదు. టై ముడి కొద్దిగా కిందికి లాగి చెవులు రిక్కించి వింటున్నాడు కృష్ణమూర్తి.

'చేసేదేవుందిలే. నిజం జెప్పాలంటే ఆడికీ కొంచెం చేతివాటం కూడా వుందండి. ఇంటోనే అనుకోండి. అయ్య డబ్బులూ అమ్మ డబ్బులూ లాగేసేవాడండి. అయన్నీ మాకు తెలీకుండుంటయ్యా? మా ఊరోళ్లు అక్కడికి బోరా అక్కడోళ్లు ఇక్కడికి రారంటారా?''

''కుర్రోడి దేవూరండి?''

''ఆ, దగ్గిరేలెండి. అయిదు రూపాయల చార్జీలు''

''మొత్తానికి పిల్లనివ్వలేదు'' అన్నాడు జంతికల యజమాని.

''చూస్తే చూస్తే ఎలా ఇస్తావండీ? నేనిచ్చే డబ్బులూ తగలేసేసి, ఆడి డబ్బూ తగలేసి అమ్మాయిని గెంటేస్తే దిక్కేవుందండి. తెలీకండా జేస్తే ఆ దారి వేరు. ఇంకది మన కర్మ. అది బతికినంతకాలం మనం, మనం బతికినంతకాలం అది ఏడవాలిసిందే''

''అంతగాకేందండి. తెలీకేగదా పిల్లనిచ్చుకుని ఇప్పుడు యాతన్లు బడతన్నాం. దాని మొకం నేనూ నా మొకం అదీ చూసేదీ ఏడిసేదీ. అసలు క్రిష్ణ దాటి మా

ఒళ్ళెవరూ సంబంధాలు చెయ్యలా''

''ఇంకెందుకని ఇవ్వననేసానండి. ఈయనగారు ఏడన్నా మెత్తబడతాడని కరాకండీగా ఒదినిగారికి నేనే చెప్పేనండి. అలాగన్నానని కోపం పడ్డారండీయన''

''ఏహే. కోపం కాదండి. ఆ చెప్పేది నేనే చెప్పొఒణ్ణిగదా. మరి నువ్వు చెడ్డయిపోలా. ఇప్పటికీ ఆవిడిగారు ముందీవిణ్ణీ తరువాత నన్నూ తిడతా వుంటదండి. నేనూ జెప్పేలెండి. ఏడిసింది. ఓ. బతిమాలింది. తిట్టింది. దాని మరిదిగార్ని రాయబారం అంపిందండి''

''పిల్ల గొంతు కోస్తావేటండి. కచ్చితంగా కూడదంటే కూడదన్నాం''

''అద్దుష్టం బావుండి మంచి సంబంధం చేసేంలెండి''

''సుకంగున్నారు. మాకూ బాధలేకండా పోయింది. ఆడదానికి గదండి అన్నీ. తెలీనింటో అడుగెట్టి ఆళ్లు బాగా జూసుకుంటే అదుష్టం. లేకపోతే పుట్టింటికి ఎళ్లగలవేటండి. ఓ అయ్య చేతిలో పెడితే పండక్కీ పబ్బానికీ రావొచ్చుగానీ ఎనక్కంటూ రాలేంగదండి. ఏ నుయ్యో గుయ్యో జూసుకోటవే''

ఆ విషయం కూడా అందరూ అంగీకరించారు. ఆదిశేషయ్య ఎందుకో తువాల్తో కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు.

''బాదపడకండి అన్నయ్యగారూ. అన్నింటికి బగవంతుడు వున్నాడు. సిన్నదాన్నయినా తోబుట్టువుననుకోండి. మీరూ ఒదినిగారూ పెత్తిరపతి ఒస్తానని మొక్కుకోండి. అంతా బాగుంటాది''

''బానే వుందిగానీ. ఈడి బుద్ధి పంది బుద్దయితే దేవుడు మాత్రం ఏం జెయ్యగలడు? వుమూర్తం పెట్టిన మా పంతులు ఆశ్శేషా నీ కూతురు అద్దుష్టవంతురాలు పో అన్నాడు. ఏందండి అద్దుష్టం? ఆడిచేత మక్కెలిరిగేట్టు తన్నుల్దినడం''

''అమ్మమ్మ అలాగనకండి. మా ఆడోళ్లు చెప్పినట్టు తిరపతోసారి పోయి రండి. అంతా సక్రమంగా జరుగుద్ది. మనం అనుకుంటావండి. కానీ పైవోడు అన్నీ చూస్తా వుంటాడండి''

అవునని తలూపుతూ జంతికలతను అన్నాడు.

''సివుడాగ్న అంతే''

దేవుడికి మొక్కుకోవడం ఎన్నిసార్లు చూడలేదు తను? తలనీలాలు ఇస్తానంది అమ్మ. వాళ్ల మాటలు వినడంలో గమనించలేదు కృష్ణమూర్తి. రైలు గన్నవరంలో ఆగి వుంది. తల బయట పెట్టి చూశాడతను. గాలికి జుట్టు చెదిరిపోయింది. జుట్టు సర్దుకుంటూ అందరివేపూ చూశాడు. రైలు ఆగిందని గమనించినట్టులేదు వాళ్లు. ఇంతలో పెద్ద శబ్దం చేసుకుంటూ గూడ్సురైలు ఆవతలివేపు వచ్చింది. తీరిగ్గా పది నిముషాలు శబ్దం చేసుకుంటూ భారంగా వెళ్లిపోయింది రైలు.

''ఏ ఊరండి?'' కృష్ణమూర్తిని అడిగేడు ఆదిశేషు.

''గన్నవరం''

''బెజవాడ దగ్గరికి వచ్చేశాం''

''ఆ. ఎంతండి పది నిముషాలు'' అందామె.

జంతికలతను ఆవిడతో చెప్పుకున్నాడు.

''కృష్ణలంక పోవాలి. మళ్లీ రేపు ఊరు బోవాలండి''

''ఇంకేం రోజూ ప్రెయాణాలే మీకు?''

''ఆ. ఎందుకొచ్చిన ప్రెయాణాలండి. మనింట్లో కూచున్నంత సుకం ఉందేటండి. తప్పకా ఇయన్నీ. అమ్మ, మొత్తానికి బండి కదిలింది.''

జంతికలతని వేపు చూశాడు కృష్ణమూర్తి. జంతిక బదులు బీడీ నోట్లో పెట్టి వెలిగించాడతను. రైలు వేగం పుంజుకుంది. కృష్ణమూర్తి కడుపులో బుడగ ఇంకా పెద్దదైంది. నిస్సహాయంగా బయటకు చూశాడతను. రైలు పెట్టెలో ఒక్కడే కూచున్నట్టనిపించిందతనికి. టై ఎందుకో బిగుతుగా అనిపించింది.

ఆదిశేషు అడుగుతున్నాడు - ''ఒంగోలు బండి ఉంటదంటారా?''

''బండో బస్సో బొచ్చెడున్నాయి. ఏదో ఒకటి దొరుకుద్ది'' ఆడమనిషి భర్త ధైర్యం చెప్పేడు.

''మళ్ళీ కాస్త టీనీళ్లు దాగి, ఏందండీ, బండెక్కి కళ్ళు మూసుకుంటే పాయె. ప్రేనం ఇసిగిపోయిందమ్మా. దాని కర్మకి దాన్నొదిలి సచ్చిపోయిందనుకోవాల్సిందే''

నిర్మొహమాటంగా ఆదిశేషుని చూస్తూ అతని మాటలు వింటున్నాడు కృష్ణమూర్తి.

ఆమె అందుకుంది. ''అయ్యో. అంత మాట అనగాకండి. మన బిడ్డని మనం జూడక ఎవురు చూస్తారండి. పైకి ఎన్ని మాటలన్నా ప్రేనాలన్నీ కూతురుకాడే ఉంటయ్యండీ. మన బిడ్డ కాదంటే కాకుండా బోద్దా చెప్పండి''

''లేదులేవే. ఆ బాదలో అట్టా అనిపిస్తా వుంటది. అమ్మాయి బాద చూళ్లేకే గదా. దేవుడు ఒక్కోడికి ఒక్కోటి పెడతా వుంటాడండి. అయేం లేకపోతే దేవున్నసలు పట్టించుకునేదెవడండి? మీరు బెంబేలు పడిపోతా వుంటే మీ ఆడోళ్ల గతేంటి? మంచో సెడో ఒకల్లకొకల్లు చెప్పుకుంటా వుంటే గుండె బారం తగ్గుద్దండి. అంతే గదండీ! ఇప్పుడీయన తీర్చేవోడూ గాదు, నేను తీర్చేవోణ్నీ గాదు''

''ఏందో లెండి. ఇంక మనవల్ల గాకపోతే గవర్నమెంటోడి దయవల్ల ఇంటో పురుగుమందు ఉంటదిలెండి''

''ఛఛ. ఎంత మాటన్నావయ్యా. అసలు మన నోటెంబడ రాకూడదండి. తదాస్తు దేవుళ్లుంటారు. తప్పయ్యా బాబూ'' ముందుకు ఒంగి ఆదిశేషువేపు చూస్తూ సూటిగా కోప్పడ్డాడు జంతికల యజమాని.

''అవునండి. మా ఆడాళ్లనుకున్నా అర్ధం వుంది. అట్లనగాకండి అన్నయ్యగారూ. ఇంటా వుంటేనే బాదగా వుంది''

జంతికలాయన బీడీ మళ్లీ వెలిగించి ఆదిశేషుని చూస్తూ అన్నాడు.

''మంచి గావొచ్చుండి సెడ్డగావొచ్చుండి. ఒకల్ల కోసం బతకడ వేటండి.

సావడవేటండి? నా తోడబుట్టిన వాడే ఎదవ అయిపోయి నా మీద కోర్టోల్లో వాజ్యం వేసేడు మరి. నన్నూ నా కుటుంబాన్నీ దిక్కులేకుండా జేస్తానని సేలంజి చేసేడండి ఎదవ. నేనేం పాపం జేసేనంటారు! నేను దిక్కులేక అడుక్కు తింటా వుంటే ఆడికేం ఒచ్చుద్దంటారు. అంటే తోడబుట్టీ కూడా సెపించాడన్నమాట. సేపం. కోర్టుచుట్టూ తిరుగుతున్నాం. రేపదే ప్రెయానం లెండి. మరాడికి నేనేం అపకారం చెయలేదండి''

రైలు గుణదల దాటిపోయింది. కృష్ణమూర్తికి కడుపులో బుడగ పూర్తిగా ఉబ్బిపోయింది. గొంతు తడారిపోయి, బిగుసుకుపోయినట్టయింది. టై ముడి వుళ్ళీ సవరించాడు. కళ్లలోంచి నీళ్లు చివ్మేమ్మయతనికి. చటుక్కున తల బయటపెట్టి చూశాడు. మెత్తగా గాలి మొహానికి తగుల్తోంది. కళ్లనీళ్లు కారేయి. ముక్కు ఒకసారి ఎగపీల్చి జేబులోంచి రుమాలు తీసి కళ్లు బాగా వత్తుకుంటూ తల లోపల పెట్టేడు. కన్నీళ్లకి తడిసిన రుమాలు జేబులో కుక్కుకున్నాడు.

''చల్లగాలి గదండీ. కళ్లంబడి నీళ్లు తిరుగుతయి''

నవ్వుతూ కృష్ణమూర్తివేపు చూసి అన్నాడు ఆదిశేషు. తల ఊపేడు కృష్ణమూర్తి. ప్లాట్‌ఫారం మీదికి పాకుతూ వచ్చి ఆగింది రైలు. ఆదిశేషు తువాలు సద్దుకుని లేచే ప్రయత్నంలో వున్నాడు. ఆడమనిషీ, భర్తా సంచీ తీసుకుని లేచేరు. కృష్ణమూర్తి లేవగానే దారిచ్చేరు వాళ్లు.

ఆమె అంటోంది - ''ఉంటానండి అన్నయ్యగారూ. మీకు రైలు దొరుకుద్ది లెండి''

కృష్ణమూర్తి ప్లాట్‌ఫాం మీద పోగవుతున్న జనంలోంచి ఒంటిగా నడిచాడు.